

Alledaagse verkondiging

‘De groep van gelovigen was een eenheid. Ze waren het over alles met elkaar eens. Niemand wilde zijn bezit alleen voor zichzelf houden. In plaats daarvan deelden ze alles wat ze hadden.’ Een bekende passage (Handelingen 4:32, BGT). Het is het verhaal van de eerste christelijke gemeente. In zijn werk als straatpastor komt Luc Tanja, wellicht verrassend, vergelijkbare verhalen tegen.¹

Vondelpark

In het Vondelpark is er een vaste plek die ik geregeld bezoek. Als ik er weer eens ben, komt Frits² net aanlopen met een plastic tas. ‘Ja, ik heb wat halve liters meegenomen voor de jongens. Doe ik altijd wel eigenlijk.’ Een paar jaar geleden sliep Frits op straat. Nu hij een huisje heeft, komt hij nog steeds bijna dagelijks in het Vondelpark. ‘Ik kom voor de vriendschap en om voor de anderen te zorgen’, zegt hij. Ali stookt ondertussen de barbecue op. Mo heeft wat hout gevonden en hakt dat in stukken. Van één van de voorbijgangers krijgen ze wat vlees. Ook ik eet mee. Jack bedelt 50 cent bij elkaar en Wolfgang gaat daarmee boodschappen doen; een volgende halve liter bier. Hij neemt ook wat bestellingen voor anderen mee.

Ik zie dat er heel veel misgaat met deze mensen in het Vondelpark. Vaak is er geweld, mensen bedriegen elkaar. Het is een harde wereld. Zoveel alcohol doet een grote aanslag op hun gezondheid. Maar er is ook echte zorg en mensen delen met elkaar wat ze hebben.

Verkondiging of diaconaat?

Als straatpastor in Amsterdam ben ik vaak heel praktisch bezig. Ik regel, bel en vul formulieren in. Maar mijn rol is ook dat ik mensen vertel wat ik zie gebeuren. Ik zeg hun wat goed is, wat volgens mij lijkt op wat God bedoeld heeft, wat ik herken uit de Schriften. Ik prijs de onderlinge zorg. Ik verzwijg niet wat ik mis zie gaan, wat volgens mij tegen Gods plan ingaat. Is dit niet ook een vorm van verkondiging, ook al is het niet vanaf een preekstoel?

Ik denk van wel en ook meen ik dat deze alledaagse verkondiging een bron kan zijn voor de verkondiging in de eredienst. Dat werk ik in dit artikel verder uit. Ik hoop zo een antwoord te geven op de vraag uit de inleiding van dit nummer van *Handelingen* hoe prediking en diaconie elkaar kunnen inspireren en wat predikers daartoe nodig hebben.

Presentie

Veel van mijn werk is simpele presentie. Ik drink koffie met mensen, we zingen wat, ik ga wat kletsen met mensen in het park, we eten samen. Het zijn werkvormen die bij elke diaconale aanpak steeds terugkomen; compassie tonen door alledaagse dingen met mensen te doen. Compassie toont zich echter ook door een manier van kijken, zodat wat mooi is in het leven van mensen, aan het licht wordt gebracht. In de compassie ligt het hart van diaconie. Het komt voort uit het besef dat ook wij kwetsbare mensen zijn. Compassie kun je alleen leren kennen van onderop, in de alledaagse werkelijkheid van mensen (Beumer 1994, 12; 1999, 35).

Sommige theologen vinden dit onderdompelen in het alledaagse maar een ingewikkelde bezigheid. Immers, alles wat we denken te weten, ook over God, moet dan tussen haken geplaatst worden. Er zijn geen zekerheden meer, in het alledaagse loopt alles juist door elkaar heen. Het alledaagse is, zo bekeken, rauw en gevaarlijk (Baart 2005, 293).

Het is een ervaring die ik niet herken. Voor mij is het alledaagse leven in de stad juist vervuld van steeds weer nieuwe momenten van schoonheid. Natuurlijk zie ook wel dat de stad *messy* is, dat er veel dingen misgaan. Maar daar doorheen is er toch ook steeds weer de ervaring van schoonheid, van compassie, van Gods aanwezigheid (vgl. De Haardt 2013, 16).

Alledaagse schoonheid

Hoe maak je van het leven in de stad een mooie plek, waarin schoonheid, compassie en Gods aanwezigheid ervaren kunnen worden? Ik denk door twee bewegingen te maken.

Allereerst door de aandacht voor de kleine dingen en dan vervolgens door daar zo over te vertellen dat de schoonheid ervan zichtbaar wordt. Mensen ervaren immers alledaagse schoonheid juist in het steeds maar weer elkaar vertellen van de goede dingen die ze meemaken (Rautio 2010, 3 en 32).

Een voorbeeld dat dit symboliseert is de aap. Ik heb er eerder over geschreven, ik heb het verhaal in de groep verteld waar deze aap een plek heeft en het verhaal heeft een rol gespeeld in een kerkdienst. Steeds heeft de aap voor mij aan betekenis gewonnen.

Aap

De aap is er opeens. Het is een soort bruin aardewerken kunstwerk, voorstellende een zittende aap, hol van binnen, ongeveer 40 centimeter hoog en één van de voeten is afgebroken. Ik vind het eigenlijk een nogal lelijk ding.

De aap is op straat gevonden door één van de deelnemers van onze gespreksgroep. We beginnen de bijeenkomsten van die gespreksgroep steeds met een moment van meditatie, om tot rust te komen. We zitten dan in een halve kring rond een icoon van Jezus, die door kaarsen wordt verlicht. De aap heeft een plaats gekregen in de kring, aan de voeten van de Jezus-icoon. Soms staat er een kaarsje op zijn hoofd.

Hoewel we het er niet over hebben, weet ik dat ik dit lelijke ding niet zomaar kan weggooien. Voor deze mensen, bekend met het leven op straat, doet het ertoe hoe je met spullen omgaat. De manier waarop wij met dingen omgaan, is beeld van hoe wij met mensen omgaan. Dat deze aap een beetje kapot is, doet er niet toe, dat zijn we allemaal een beetje.

‘Kom dan bij mij’, zegt Jezus, ‘Ik zal je rust geven’ (Matteüs 11:28, BGT). De kapotte aap kan gerust zijn in onze kring. Rust is hier te vinden, zo gaan wij hier met elkaar om.

Werken aan schoonheid

Momenten van schoonheid en van compassie vallen niet af te dwingen, maar er valt wel aan te werken. Dat kan door steeds

weer te schaven om juist kleine dingen en alledaagse ontmoetingen mooi te maken. En daar dan vervolgens over blijven vertellen, verkondigen dus eigenlijk. Onze woorden, onze verwondering, maken zo het alledaagse tot een plek waarin Gods aanwezigheid (her)ontdekt kan worden.

Als ik bijvoorbeeld vertel over de Protestantse Diaconie Amsterdam, dan gaat het niet over de prachtige gebouwen die wij hebben (en ja, die zijn heel erg mooi). Maar ik vertel over de bijzondere ontmoetingen die we in die gebouwen hebben, of over de feestjes, of de gesprekken op het bankje in de tuin. Als er naar mijn werk als straatpastor wordt gevraagd, dan vertel ik over de aap, of over het Vondelpark. Zo wordt het alledaagse leven in de stad mooi en wordt het mogelijk om Gods aanwezigheid te ervaren in die mooie ontmoetingen.

Dit werken aan schoonheid gaat ervan uit dat God present zal blijken juist in simpele alledaagsheid. God is vrij, overal in de stad te vinden. Wij als kerk hebben God

niet in bezit. Wij zijn wel, wonderlijk genoeg, de ontdekkers van God in de stad. Het is een leven in verwondering waarin de stad niet zijn rauwe kanten verliest, maar ook gekleed blijkt te zijn in mooie plekken en gebeurtenissen. Een stad waar dingen mis gaan, maar waar ook compassie is. Een stad waar God ronddwaalt.

Alledaagsheden als iconen

Werken aan schoonheid door steeds weer opnieuw over de goede dingen te vertellen is, naar mijn mening, zowel een vorm van

verkondiging op zich als voorbereiding voor de verkondiging in de eredienst. Verhalen van kleine schoonheid en alledaagse compassie kunnen worden meegenomen in de liturgie. De ene verkondiging lokt de andere uit.

Als theoloog ben ik in zekere zin constant aan het preken. Elk kopje koffie, gevolgd door een ‘mmm lekker’, elk stukje kip dat mij aangereikt

***Het is een harde wereld,
maar er is ook echte zorg: mensen
delen met elkaar wat ze hebben***

wordt door een arme in het Vondelpark, is een mogelijke bron van schoonheid. Niet dat deze voorbeelden op zich een preek zijn of in zich hebben. Ze kunnen het worden door te herkennen dat het hier gaat om ontmoetingen van heel verschillende mensen, door te zien dat hierover ook in de Schriften wordt verhaald en door deze kleine alledaagsheden steeds weer opnieuw naar boven te halen en op te poetsen tot icoon.

Het zijn deze iconen die ik vervolgens, bij de hooguit enkele keer dat ik preek, de kerk in breng. <

Noten

¹ De anekdotes uit het Vondelpark en over de aap verschenen eerder als column in de *Elisabethbode*

² Uiteraard zijn alle namen gefingeerd.

Literatuur

Baart, A. (2005). Diaconaal handelen. In: Hub Crijns et al (red.), *Barmhartigheid en gerechtigheid. Handboek diaconiewetenschap* (282-294). Kampen: Kok.

Beumer, J. (1994). *Pleisterplaatsen. De spiritualiteit van de diakonale gemeente en parochie*. Baarn: Ten Have.

Beumer, J. (1999). *Reikhalzend. Spiritualiteit uit het hart van de stad*. Baarn: Ten Have.

Haardt, M. de (2013). *Raam op het zuiden. Religie en spiritualiteit van het alledaagse*. Zoetermeer: Meinema.

Rautio, P. (2010). *Writing about everyday beauty in a northern village. An argument for diversity of habitable places*. Tampere: Juvenes Print.

*Luc Tanja is straatpastor bij de Protestantse Diaconie Amsterdam.
l.tanja@diaconie.org*